

DVORANA UNION, MARIBOR, 29. FEBRUAR 2012, OB 19.30
ORKESTRSKI CIKEL 2011/2012, 4. ABONMAJSKI KONCERT

KREMERATA BALTICA

Generalni pokrovitelj
Orkestrskega cikla

Solist:

Miša Majski, violončelo

Koproducent cikla

PROGRAM JE OMOGOČILA MESTNA OBČINA MARIBOR.
KONCERT JE PODPRLO MINISTRSTVO ZA KULTURO REPUBLIKE SLOVENIJE.

Nino Rota (1911–1979)

Koncert za godalni orkester

(1964/1965, rev. 1977)

Preludio. Allegro ben moderato e cantabile

Scherzo. Allegretto comodo

Aria. Andante quasi adagio

Finale. Allegrissimo

Luigi Boccherini (1743–1805)

***Koncert za violončelo in godala št. 6,
G 479, v D-duru***

Allegro

Adagio

Allegro assai

Luigi Boccherini (1743–1805)

***Menuet iz Godalnega kvinteta
v E-duru, G 275***

* * *

Pēteris Vasks (1946)

Epifania za godala

Giuseppe Verdi (1813–1901)

***Godalni kvartet (inačica za
komorni orkester)***

Allegro

Andantino

Prestissimo

Scherzo Fuga. Allegro assai mosso

Italija je v mnogih obdobjih zgodovine veljala za obljubljeno deželo in paradiz umetniških romarjev. Ljubitelji umetnosti so brali Danteja, Petrarco in Tassa ter hodili občudovat ostanke slavne rimske zgodovine in mojstrovine italijanskih renesančnih slikarjev in kiparjev. Najnovejše kompozicijske sloge in izvajalsko prakso je še posebej v obdobju renesanse in baroka narekovala italijanska glasba, sloves italijanske opere pa se ni zmanjšal do današnjih dni. Italijanska glasbena dela v prepletu s kulturami drugih evropskih dežel in Amerike obljublajo svojevrstno italijansko popotovanje.

Nino Rota je izšel iz glasbene družine in s svojimi skladbami zaslovel kot čudežni otrok. Po študiju v Milanu in Rimu je leta 1929 diplomiral na Konservatoriju Sv. Cecilije. Nato je študiral kompozicijo in dirigiranje v Philadelphiji, kjer se je spoprijateljil z Aaronom Coplandom in odkril ameriško popularno glasbo, kinematografe v Gershwinu, pa tudi slovansko simfonično tradicijo (predvsem Dvořáka). Ta odkritja so se prepletla z njegovo strastjo do italijanske popularne glasbe in opere ter odločilno zaznamovala njegov skladateljski slog.

Po vrnitvi v Italijo je »italijanski Ravel« pritegnil pozornost občinstva in kritikov s svojo drugačnostjo ter izvirnostjo v številnih orkestrskih in komornih delih. Njegova glasba je temeljila na posebnem liricizmu, znal se je navezati na preteklost in mojstrsko obvladal tehniko, obenem pa je elegantno asimiliral najrazličnejše nove vplive in sloge.

Po 2. svetovni vojni je naklonjenost kritikov upadla – tudi zato, ker se je Rota naglo uveljavljal kot filmski skladatelj. Napisal je nekaj najboljših glasbe v tem žanru ter sodeloval pri več kot 150 filmih, in sicer z režiserji, kot so bili Fellini, Clément, Zeffirelli, Vidor in Bondarchuk, za glasbo v Coppolovem *Botru 2* pa je bil nagrajen z oskarjem. Ob tem je Rota ves čas ustvarjal za koncertne dvorane, operne hiše in gledališče. Kot skladatelj se je z lahkoto gibal med različnimi slogi in zvrstmi ter pisal glasbo, ki je bila

včasih kar provokativno preprosta. Predvsem v poznem obdobju je pogosto uporabljal tehniko citiranja svojih del ali del drugih skladateljev. Od leta 1939 je poučeval na konservatoriju v Bariju, kjer je bil med letoma 1950 in 1957 tudi ravnatelj.

Rota je pisal odlična komorna dela, med orkestrskimi pa izstopajo njegovi koncerti in *Simfonija št. 3*. Tako kot v filmski glasbi je skladatelj tudi v njih znal ustvariti spontano in lirično, obenem pa učinkovito glasbo, ki pred nas priključuje žive slike in zna upodobiti vse vrste razpoloženj, od melanholičnih scen do slikovitih karikatur. **Koncert za godala** (napisan v letih 1964–65 in revidiran 1977) prav tako odraža neločljivost podobe in glasbe. Bogati evropski tradiciji komponiranja za godalni orkester je Rota dodal svojo osebno, neoklasicistično vizijo sveta. Oboje se splete v igro plesnih ritmov, kromatičnega barvanja, paradoksa in celo ironije; v tem prepletu se oglasi celo Bachova znamenita arija.

Luigi Boccherini, najpomembnejši italijanski skladatelj prehoda med barokom in klasicizmom, se je rodil v glasbeni družini v Luccii. S trinajstimi leti je prvič javno nastopil kot violončelist, nato pa je veliko koncertiral; med drugim je igral na dunajskem dvoru, na koncertih v Cremoni in Pavii ter v Milanu. Po uspehu koncertnega potovanja v Pariz leta 1767 je začel v večjem številu izdajati svoja dela. Leta 1770 ga najdemo kot virtuozna komorne glasbe in dvornega komponista infanta Dona Luisa v Madridu. Španije verjetno ni nikoli več zapustil, vendar je še komponiral za različne evropske politične veljake.

Boccherini je pisal predvsem komorno-glasbena dela, med katerimi izstopajo godalni kvarteti in kvinteti. Prvi godalni kvintet je znan iz skladateljevega madridskega obdobja; kvintet z dvema violončeloma je morda njegova iznajdba. V njem dialog dveh violin (visoka glasova) z violončeloma (nizka glasova) zapolnjuje viola. Po zvoku je temnejši in bolj poudarja basovske linije kakor npr. zasedba z dvema violama. Pri »zbzorovski« postavitvi višji violončelo kot prvi

nizki glas pogosto izstopa kot solistični instrument. Kadar pa je potrebne več zvočne moči, sta violončela v unisonu (ali violončelo in kontrabas v oktavi). Boccherini je v godalnih kvintetih veliko eksperimentiral z zvočnimi in oblikovnimi možnostmi. V **menuetu Godalnega kvinteta v E-duru** preprosto in ljubko melodijo violine spremlja pizzicato godal. Trio je zasnovan bolj koncertantno, glasbeno pa ga zaznamuje tudi španski kolorit.

Med Boccherinijevimi orkestrskimi deli so pomembne zlasti simfonije, pisal pa je tudi divertimente, serenade in instrumentalne koncerte. V koncertih za violončelo se je izkazal kot skladatelj z očarljivo in lahkotno glasbeno govorico, ki je hkrati melodično izrazita in zgovorna. Velik poudarek daje virtuoznosti solistov ter prefinjenemu niansiranju in oblikovanju melodij. V **Koncertu za violončelo št. 2** iz leta 1770 solistične dele violončela spremljajo samo violine, kar glasbi daje zračno lahкотnost in eleganco. Rokokojsko obarvani Allegro razgibano prepleta različne načine variiranja ritma. Sledi mo kontrastni svečani Adagio s kromatično, skoraj himnično glasbo; v njem imata solistična dela okrašene linije. Vedri finalni stavček, ki se začne na pedalni noti, je s svojimi akcentuiranimi sinkopami skoraj haydnovski rustikalni ples, ogrnjen z dvorno eleganco in etiketo.

Latvijec **Peteris Vasks** velja za enega najbolj priznanih in vplivnih sodobnih evropskih skladateljev. Učil se je violine in kontrabasa ter do začetka študija kompozicije v Vilni (Litva) igral v različnih orkestrih. Zunaj latvijskih meja je postal znan, ko se je za njegovo delo začel zanimati Gidon Kremer, sicer pa slovi predvsem po svojem ustvarjanju za godala. Vasks je prejel številne mednarodne nagrade in je kot skladatelj povezan s številnimi uglednimi ustanovami in festivali. Od leta 1994 je častni član Latvijske akademije znanosti, od leta 2001 pa član Kraljeve švedske akademije za glasbo.

V zgodnjih delih se je Vasks preizkušal v aleatoriki, kasneje pa je v svoje kompozicije vključeval elemen-

te latvijske ljudske glasbe. Na prvem mestu piše za poslušalce; njegova dela so jasna in komunikativna, temeljijo pa na močni harmoniji. V njih se veliko ukvarja z občutenjem narave in se angažira tudi na področju okoljskih vprašanj. Njegove kompozicije pogosto vsebujejo neko idejo, čustveno ali moralno sporočilo.

Epifania (kar pomeni »razglašenje«) je bila prvič izvedena poleti 2011 v finskem mestu Kokkola. Prvi izvedbi je dirigiral Juha Kangas, dolgoletni Vasksov prijatelj, ki mu je delo posvečeno. To je kratka, mirna skladba z izjemno umerjeno zvočnostjo godal, ki večinoma igrajo *con sordino*. Najprej je predstavljena lirična tema, ki je v osrednjem delu variirana. V zaključnem delu se pojavi v retrogradni obliki, ob njej pa odzvanja stara latvijska ljudska pesem.

Giuseppe Verdi se je ob opernih mojstrovinah, kot so npr. *Aida*, *Rigoletto* in *Traviata*, občasno posvečal tudi drugim glasbenim zvrstem. Menil je, da je komponiranje instrumentalne glasbe bolj »stvar Nemcev« kakor Italijanov, vendar je leta 1873 z **Godalnim kvartetom v e-molu** ustvaril delo, doraslo tedanji »nemški« komorni glasbi. Napisal ga je kot študijo v lastno veselje in ga izvedel v krogu prijateljev, na objavo pa sprva ni mislil. Vendar je delo več kot študija in spopad s principi t. i. absolutne glasbe. V njem Verdi dokazuje svoje poznavanje italijanske glasbene tradicije, pa tudi Mozartovih del. Štiri jasno oblikovane in kontrastne stavke odlikuje občuteno pisanje za posamezne instrumente. Dramatičnemu in s kontrastnima temama zasnovanemu prvemu stavku sledi graciozni in lirični drugi stavek, ki ga razgiba osrednji del, podoben prvi temi prvega stavka. Hiter tretji stavek je duhovit in šaljiv tridelni scherzo. Z njim se lahko kosa zaključna fuga, katere glasbeni zanos nakazuje že na finale *Falstaffa*, s katerim je Verdi zaključil kariero opernega skladatelja.

Katarina Šter

KREMERATA BALTICA

Umetniški vodja: Gidon Kremer

Leta 1997 se je na avstrijskem komornem festivalu Lockenhaus pripetila majhna revolucija, ko je na enem izmed koncertov Gidon Kremer predstavil svoj orkester: Kremerato Baltico, ki jo je sestavljalo 23 mladih glasbenikov iz Latvije, Litve in Estonije. Vse od svojega prvega koncerta osvajajo občinstvo in zmeraj znova poživijo festival s svojo razkošno igro, energičnostjo in veseljem do muziciranja. Kremerata Baltica je nastala kot izobraževalni projekt z dolgoročno vizijo, ki si ga je Gidon Kremer podaril za svoj 50. rojstni dan in tako našel način, kako brez postranskih umetniških kompromisov prenesti svojo modrost na svoje mlajše kolege iz Baltičnih držav.

Nadarjena skupina glasbenikov se je tako v nekaj letih prelevila v enega najboljših komornih orkestrrov na svetu in utrdila svoj mednarodni sloves z nastopi v velikih koncertnih dvoranah sveta. Kremerata Baltica je igrala že v več kot 50 državah oziroma v več kot 600 mestih, seštevek vseh koncertnih nastopov pa je že presegel številko 1000. Nastopili so na Japonskem, v Avstraliji, Združenih državah, Srednji Ameriki, v Rusiji in seveda po vsej Evropi. Izdali so več kot 20 albumov, leta 2002 so prejeli grammyja in nagrado echo, leta 2009 pa štipependijo Praemium Imperiale za mlade umetnike. Orkester podpirajo države Latvija, Litva in Estonija. Prav vsi njegovi člani pa so izjemni glasbeniki, ki jih izbirajo na strogih avdicijah in po izbiri igrajo v stalni zasedbi orkestra. Med slavnimi solisti, s katerimi je Kremerata že nastopala, so sopranistka Jessye Norman, pianisti Mihail Pletnjev, Jevgenij Kisin in Oleg Maisenberg, violinista Thomas Zehetmair in Vadim Repin ter čelista Boris Pergamenschikov in Yo Yo Ma. Med dirigenti, ki so že vodili orkester, so Simon Rattle, Esa-Pekka Salonen, Christoph Eschenbach, Kent Nagano, Heinz Holliger in Vladimir Aškenazi. Bistvo umetniške osebnosti Kremerate Baltice je orkestrrov kreativni pristop k izbiri progama, ki pogosto

sega dlje od konvencionalnega, saj redno izvajajo nova dela sodobnih skladateljev, kot so Kančeli, Vasks, Desjatnikov in Raskatov. Orkestru široko zastavljen in skrbno izbran repertoar je moč podoživeti na njihovih številnih in visoko cenjenih zgoščenkah, kot so npr. *Eight Seasons*, ki združuje Vivaldijeve *Letne čase* in dela Piazzolle, ter *Silencio* s kompozicijami sodobnih skladateljev (Pärt, Glass in Martinov). Za album *After Mozart* so glasbeniki prejeli ugledno nagrado grammy, založba Nonesuch pa je izdala album *Mozart's Five Violin Concertos*, posnet v živo na Salzburškem festivalu leta 2006, ob skladateljevi 200-letnici. Med zadnjimi izdanimi albumi Kremerate Baltice so še Mozartovi koncerti z Jevgenijem Kisinom ter *De profundis* z Gidonom Kremerjem.

MIŠA MAJSKI

Miša Majski je edini violončelist, ki je študiral pri obeh velikih ruskih mojstrih, Rostropoviču in Pjati-gorskem. Prav Rostropovič je Majskega hvalil kot »enega najizjemnejših talentov mlajše generacije čelistov. Njegovo igranje združuje poezijo in izjemno čutnost z močnim temperamentom in briljantno tehniko.«

Majski se je rodil v Latviji, izobraževal v Rusiji in se nato preselil v svojo novo domovino Izrael. Zmeraj pa je bil z velikim navdušenjem sprejet v vseh glasbenih prestolnicah, kot so London, Pariz, Berlin, Dunaj, New York in Tokio. Sam nase gleda kot na državljana sveta: »Igram na italijanski violončelo s francoskimi in nemškimi loki, avstrijskimi in nemškimi strunami, moja hči se je rodila v Franciji, moj najstarejši sin v Belgiji, srednji v Italiji in najmlajši v Švici, vozim japonski avto, nosim švicarsko uro ter indijski obesek, doma pa se počutim povsod, kjer ljudje cenijo klasično glasbo in ob njej uživajo.«

Že več kot 25 let snema izključno za založbo Deutsche Grammophon, za katero je posnel že več kot 30 plošč solo oziroma z orkestri, kot so Dunajski in

Berlinski filharmoniki, Londonski simfoniki, Izraelski filharmoniki, Orkester iz Pariza, Komorni orkester Orfej, Evropski komorni orkester in drugi.

Eden od vrhuncev njegove kariere je bilo zagotovo leto 2000, ki je bilo posvečeno svetovni turneji ob obletnici smrti J. S. Bacha, na kateri je Majski zabil več kot 100 koncertov. V znak njegovega globokega spoštovanja do Bacha je tudi tretjič posnel njegove suite za violončelo.

Njegovi posnetki so prejeli odlične kritike povsod po svetu, zanje pa je med drugim prejel tudi pet nagrad akademije za posnetke iz Tokia, tri nagrade echo, grand prix du disque v Parizu in diapason d'or ter nominacije za grammyja.

Miša Majski, resnično veliki svetovni glasbenik in redni gost na velikih mednarodnih festivalih, je sodeloval z dirigenti, kot so Leonard Bernstein, Carlo Maria Giulini, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Riccardo Muti, Giuseppe Sinopoli, Vladimir Aškenazi, Daniel Barenboim, James Levine, Charles Dutoit, Mariss Jansons, Valery Gergiev in Gustavo Dudamel. Nastopal je z glasbeniki, kot so Martha Argerich, Radu Lupu, Nelson Freire, Jevgenij Kisin, Lang Lang, Peter Serkin, Gidon Kremer, Jurij Bašmet, Vadim Repin, Maksim Vengerov, Joshua Bell, Julian Rachlin in Janine Jansen, če omenimo samo nekatere.

Leta 2005 pa je prvič nastopil tudi v mariborski dvorani Union, na odmevnem koncertu ansambla Celomania.

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje:

Petek, 30. marec 2012, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor
4. abonmajski koncert
Komornega cikla

LUKA JUHART, harmonika

*Spored: J. S. Bach,
V. Žuraj, V. Globokar,
B. Šaljić - Podešva*

Sobota, 31. marec 2012, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor
4. abonmajski koncert
Orkestrskega cikla

**ORKESTER SLOVENSKE
FILHARMONIJE**

Dirigent: Emmanuel Villaume
Solistka: Sarah Chang, violina

*Spored: M. Šijanec,
F. Mendelssohn Bartholdy,
L. van Beethoven*

Narodni dom Maribor napoveduje:

Četrtek, 22. marec 2012, ob 20.30
Mali oder Narodnega doma
Koncert, za izven in abonma Jazz
**TOBIAS DELIUS BOOKLET
(NED, AUS, CAN)**

Tobias Delius, tenor saksofon, klarinet
Joe Williamson, kontrabas
Steve Heather, bobni
*(abonma Jazz v Narodnem domu
vključuje 7 koncertov od 18. 1.
do 11. 5. 2012)*

Marec 2012, več terminov
Velika dvorana Narodnega doma
Komedija, za izven in abonma
**P. Barlow / J. Buchan:
39 STOPNIC**

Igrajo: Uroš Smole,
Nataša Tič Ralijan,
Gojmir Lešnjak Gojc, Primož Ekart
Režija: Jaša Jamnik
Produkcija: Špas teater

Informacije in prodaja vstopnic:

Informacijska pisarna
Narodnega doma Maribor,
Ul. kneza Koclja 9, Maribor;
vsak delavnik od 10. do 17. ure,
v soboto od 9. do 12. ure
ter uro pred vsako prireditvijo.
Dvorana Union: uro pred
vsakim koncertom.

T:

(02) 229 40 11
(02) 229 40 50
040 744 122
031 479 000

E:

vstopnice@nd-mb.si
spletni nakup vstopnic:
<http://nd-mb.kupikarto.si/>

www.nd-mb.si/

Naklada: 500 kom
Brezplačen izvod

obiščite:

MARIBOR2012

Evropska prestolnica kulture

Maribor • Murska Sobota • Velenje
Ptuj • Novo mesto • Slovenj Gradec

www.maribor2012.eu

VEČER

RTS